

LUNDS
UNIVERSITET

MKVA21:4

**Enheten för medie- och
kommunikationsvetenskap vid
Lunds universitet**

**Handledare: Veselinka
Möllerström**

Examinator: Tobias Linné

Facebook kan kosta dig drömjobbet

- **Medias rapportering av arbetsgivarens granskning
efter potentiella arbetstagare.**

~

Karin Rönnblom & Louise Straub

Sammanfattning:

Författare: Louise Straub och Karin Rönnblom

Titel: Facebook kan kosta dig drömjobbet – En studie om arbetsgivarens granskning efter potentiella arbetstagare.

Nyckelord: Sociala medier, Facebook, övervakning, offentlighet, privatliv, arbetsgivare, arbetstagare.

Enhet: Medie – och kommunikationsvetenskap, Lunds Universitet.

Detta är en kvalitativ textanalys som tar utgångspunkt vid debatten som förts i media om arbetsgivarens granskning av arbetstagares privatliv på Facebook. Syftet är att redogöra för debatten samt att undersöka vilka konsekvenser debatten kan få för individers samhällsuppfattning. Utifrån hermeneutikens tolkningsredskap har vi analyserat artiklar från nättidningar och urskiljt genomgående teman. Vi har sedan kopplat artiklarnas teman till teorier om övervakningssamhället, den offentliga och den privata sfären och den symboliska interaktionismen. Vi har även använt Facebooks policy som bakgrund samt studerat aktuella lagförslag som kan kopplas till debatten.

Gemensamt för artiklarna är att de konstaterar att i och med arbetsgivarens granskning av arbetstagare på sociala nätverk som Facebook har privatlivet idag fått större betydelse vid anställning. Privatlivet kan bli den avgörande faktorn vid anställning och arbetstagarens meriter hamnar i skuggan. Dock har vi observerat att arbetsgivarens ålder spelar in om metoden att söka upp sina arbetstagare används och om innehåller har betydelse. Vi kunde urskilja både positiva och negativa åsikter bland Facebooks medlemmar och utomstående angående arbetsgivarens granskning.

Vi kom fram till att individer ständigt är övervakade och likt Panoptikon blir de då disciplinerade och kan i och med detta aldrig slappna av. Utifrån Goffmans teori om den bakre och främre regionen har vi konstaterat att dessa två regionen konvergeras på Facebook, vilket har lett till att det blivit svårt för individer att hålla isär det privata och det offentliga. Vi har dock sett att individer, trots den uppmärksammade debatten om övervakning, fortfarande är medlemmar på Facebook. Detta har vi kunnat koppla till den symboliska interaktionismen, som redogör för individers behov av social gemenskap.

Innehållsförteckning:

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	1-2
1.2 Frågeställning.....	2
1.3 Bakgrund.....	2-4
2. Tidigare forskning.....	4-5
3. Teorier.....	5
3.1 Panoptikon.....	5-6
3.2 Den offentliga och den privata sfären.....	6-7
3.3 Den symboliska interaktionen.....	7-8
4. Metod.....	8
4.1 Bakgrund om tidningen.....	8-9
4.2 Avgränsning.....	9
4.3 Artikelsökning.....	9-10
4.4 Användningen av artiklarna.....	10
4.5 Tematisering.....	10-11
5. Resultat.....	11
5.1 Teman.....	11
5.1.1 Facebooks förbättringar och brister.....	11-12
5.1.2 Analys.....	12-14
5.1.3 Den oundvikliga övervakningen av det privata.....	14-15
5.1.4 Analys.....	15-16
5.1.5 Arbetsgivarens utnyttjande av Facebook.....	16-17
5.1.6 Analys.....	17-18
5.1.7 Medlemmarnas skilda åsikter – medvetna eller omedvetna.....	18-19
5.1.8 Analys.....	20-21
6. Slutdiskussion.....	21-23

1. Inledning:

En statusuppdatering på Facebook kan efter en helg liknas vid denna: *Minnesluckor, tappad mobil, vaknade upp med en okänd person bredvid mig...Men vilken kväll det var!*

Facebook är ett socialt nätverk som gör det möjligt att hålla kontakten med vänner och bekanta. På medlemmarnas profilsida läggs personliga uppgifter, statusuppdateringar, bilder och annat privat upp och ofta tänker medlemmarna inte på vad de skriver eller publicerar samt vem som faktiskt kan se det. Det finns information om detta på Facebook, dock är det troligen få som läser igenom användarvillkoren innan de skapar ett konto då detta är en stor mängd svårläst information och kan därmed inte reglera den privata informationens synlighet. Detta är ett problem som vi uppmärksammat i form av intensiva debatter i media. En av dessa debatter tar fokus vid ämnet om arbetsgivares granskning på Facebook, vilket vi har valt att belysa. Arbetsgivarna går in i den privata sfären för att kolla upp arbetstagare som sökt en tjänst på företaget. Det innebär att den privata informationen kan bli en avgörande faktor om arbetstagare får en anställning eller inte. Debatten visar på hur gränsen mellan det privata och det offentliga blir mer suddig.

1.1 Syfte:

Syftet med den här undersökningen är att diskutera hur debatten redogör för arbetsgivares övervakning av arbetstagare på Facebook och vilka punkter som diskuteras mest för att därmed kunna utläsa återkommande teman i artiklarna. De punkter som media anser är viktigast att belysa genomsyrar även samhället till viss del då media är en agendasättare. (Hadenius och Weibull 2008) Vi vill därför även diskutera om debatten får följder på individer.

För att få ut dessa teman ur artiklarna har vi ställt frågor till texten som utgår ifrån Östbyes et al. (2004) fem analytiska aspekter. Dock har vi inte valt att ha med alla aspekter då vi ansåg att de inte är relevanta för den här undersökningen och vår frågeställning. Vi har lagt fokus på den *innehållsmässiga aspekten*. Vi ville utifrån denna se vilka ämnen som togs upp i de utvalda artiklarna. Utifrån *texten som historiskt dokument* har vi frågat oss om Facebook har ändrat sin policy under de år som sidan har funnits. I den *estetiskt och/eller filosofiskt inriktade reflektionen* har vi frågat oss om övervakningssamhället genomsyrar artiklarna samt om andra diskussioner om det privata och det offentliga har kunnat spåras i texterna. Den sista

punkten Ösbye et al. (2004) tar upp är *andras eller egen fascination*. Här ville vi se om arbetssökande och arbetsgivare har en positiv eller negativ syn på övervakningen samt överskridningen av den privata och den offentliga sfären.

Vi anser att det är viktigt att belysa detta ämne då Facebook är den mest besökta Internetsidan i USA och har 400 miljoner aktiva medlemmar (medlemmar som har återkommit till sajten inom trettio dagar) världen om (Dagens Nyheter 2010-03-17; Facebook 2010). Det är viktigt att göra medlemmarna medvetna om möjligheten arbetsgivaren har att granska privat information och att den sedan kan användas som underlag vid anställning. Vad som publiceras på Facebook blir plötsligt en central punkt för de berörda.

1.2 Frågeställning:

- Hur har debatten angående Facebook och arbetsgivarens granskning av arbetstagare förts i nättidningar? Vilka konsekvenser kan debatten få på individer?

1.3 Bakgrund:

"Facebook's mission is to give people the power to share and make the world more open and connected" (Facebook 2010). Facebook grundades av Mark Zuckerberg 4 februari 2004 och är ett socialt nätverk som gör det möjligt för människor över hela världen att ha kontakt med och kommunicera med släkt och vänner på ett enkelt sätt. Det finns olika kommunikationsmöjligheter på sidan. Individen kan chatta, skriva privata meddelanden och offentliga inlägg. Varje medlem har en egen profil där personlig information och bilder publiceras. Nätverket gör det möjligt att gå med i offentliga grupper och event som intresserar medlemmen. (Facebook 2010)

Facebook har tusentals databaser som lagrar all information, dock prioriterar Facebook det privata genom att erbjuda verktyg som kan användas för att ställa in profilens synlighet. Facebook skriver att medlemmen äger all information som publicerats på sidan och erbjuder sekretessinställningar för att hålla medlemmars information och privata uppgifter skyddade samt begränsa tillgången för andra medlemmar och utomstående. Dock är det medlemmens ansvar att ställa in sekretessen och Facebook ansvarar inte för tredje parts kringgående av sekretessinställningarna. Information som publicerats innan inställningar angående den privata informationens synlighet gjorts finns fortfarande tillgänglig för allmänheten genom sökmotorer. Facebook skriver även i policyn att all information som läggs upp på sidan

förlorar medlemmen upphovsrätten till och andra individer kan använda den publicerade informationen. (Facebook 2010)

Information angående vart individen befinner sig samt vilken IP-adress han/hon har registreras. Vål inne på Facebook övervakas varje klick individen gör på sidan samt varje klick någon annan medlem tar som direkt handlar om individen i fråga. Facebook sparar data under en viss tid för att kunna använda den vid senare tillfällen. Om en medlem raderar sitt konto försvinner inte all information utan en del finns sparat i Facebooks databaser. (Facebook 2010)

År 2009 tillkom ett lagförslag från regeringen vid namn ”Intergritetsskydd i arbetslivet” som skyddar arbetstagarens integritet. Lagen innehåller bestämmelser angående arbetstagarens möjlighet till övervakning och kontroll av arbetstagare, arbetssökande och andra personkategorier. De huvudsakliga förslagen är:

- *”Tre ändringar när det gäller personuppgiftsbehandling enligt personuppgiftslagen.*
- *Förbud mot att begära vissa registerutdrag.*
- *Förbud mot integritetskränkande åtgärder i övrigt.*
- *Förhandlingskyldighet och möjlighet till yttrande av Datainspektionen över förslag till kollektivavtal om personuppgiftsbehandling.” (Regeringen 2009-05-05)*

Personuppgiftsbehandling sker ofta vid kontroll och övervakning av en medmänniska på till exempel Internet. Lagen ska se till så att det bland annat inte ska räcka med ett samtycke för att kunna få tillgång till personuppgifterna samt att de inte ska missbrukas. (Ibid.)

En begäran om registerutdrag är integritetskränkande och därför föreslår lagstiftningen att det ska vara olagligt för en arbetsgivare att begära ett registerutdrag från olika myndigheter utan ett lagstöd. (Ibid.)

Ett övrigt och heltäckande skydd av arbetstagarens integritetsskydd ska också införas. Detta lagförslag handlar om övervakning och kontrollförmågan en arbetsgivare har. Denna typ av inkräktande ska vara förbjuden om det inte avser ett befogat ändamål. Exempel på inkräktande kan vara att utföra personlighetstest, fråga ingående frågor om privatlivet, använder sig av kameraövervakning och så vidare. (Ibid.)

Det är av betydelse att arbetstagare vet vilka rättigheter han/hon har och kan vara med och påverka dessa. Lagförslaget föreslår därför att Datainspektionen ska yttra sig om kollektivavtal angående arbetsgivarens kontroll av arbetstagaren samt att arbetsgivaren bör diskutera med organisationer som berörs av denna lagändring om övervakning och kontrollåtgärderna. (Ibid.)

Vi har valt att ta med lagen om integritetsskydd då vi anser att den är relevant för vår forskning eftersom den behandlar skyddet av den personliga integriteten och artiklarna kommenterar Facebooks brytande av lagar. Vi kommer därför att använda redogörelsen för lagändringen i resultatdelen.

2. Tidigare forskning:

Tidigare forskning om sociala medier är utbrett, trots att det är ett relativt nytt fenomen. Facebook som socialt medium finns det en del forskning om, men den är begränsad då nätverket skapades år 2004.

Medierådets är en verksamhet som grundar sig i att uppmana ungdomar att förstå riskerna med Internetanvändandet samtidigt som de uppmuntrar unga att utnyttja Internets kreativa möjligheter. Medierådet har publicerat en del studier om Facebook och ungas användande av sajten. De har skrivit om mobbning som förekommer där, vad unga gör samt en studie om sekretessinställningar som redogör för att unga är bättre på att ställa in dessa än vuxna användare. (Medierådet 2009, Medierådet 2010)

Forskning visar på hur sociala medier så som Facebook gör gränsen mellan det privata och det offentliga osynlig. Strater och Lipford (2008) menar att detta medför vissa risker men att dessa inte är negativa. Istället ser individerna det inte som ett problem då de kan ställa in profilens synlighet och minska risken för att privat information läcker ut. Young och Quan-Haase (2009) har gjort en liknande undersökning angående medlemmars inställning till publiceringen av privat information på Facebook. Deras slutsats blev att vissa valde att förmedla privat information via andra medier medan en del valde att ställa in synligheten på profilsidan så att den blev mer begränsad. Lampinen, Tamminen och Oulasvirta (2009) har även de gjort en studie likt Youngs och Quan-Haase där de kom fram till att de flesta användare på Facebook begränsar profilens synlighet för att hålla en del av privatlivet dolt för

allmänheten. De användarna som istället valde att ha profilen synlig menade att de endast publicerade information som de ville dela med andra.

DiMicco och Millen (2008) undersökte hur medlemmar med arbete framställer sig själva på sociala nätverket Facebook. Resultatet blev att en del av studieobjekten inte tänkte på konsekvenserna av privat publicering och hade både chef och medarbetare som kontakter. En annan del av studieobjekten publicerade information i begränsad form och valde endast de delar som kunde ha betydelse för arbetet. Det finns ett antal undersökningar angående användandet av sociala medier på arbetsplatsen. En av de forskare som gjort en sådan är Joan DiMicco (2007) som kom fram till att sociala medier har betydelse för hur relationerna är på arbetsplatserna. De företag som använde sig av sociala nätverk hade bättre relationer än de som undvek det.

”Privatliv och Internet – som olja och vatten” är en studie om övervakningen som Internet har medfört. Sociala medier har gjort det lättare för arbetsgivare att övervaka arbetssökande och få lättillgänglig information om dem. Studien visar att den personliga integriteten har inkräktats i och med Internet. Lagar som skyddar den personliga integriteten har i dagens samhälle blivit mer betydelsefull och behövande. (Olsson 2000)

Trots att den tidigare forskningen har studerat olika områden angående Facebook inriktar sig vår undersökning på en redogörelse för arbetsgivares kontroll av arbetstagare på Facebook samt vilka konsekvenser debatten kan ha på individens syn på samhället.

3. Teorier:

3.1 Panoptikon:

”Våra kroppar sitter fast i nätverken(...) – det innebär att alla dessa informationslagrande platser där våra kroppar så att säga är ”informationsmässigt fastbundna”, ”inte längre erbjuder någon tillflyktsort undan övervakning”(...)”. (Poster i Bauman 1998:50) Jeremy Bentham beskriver panoptikon likt ett fängelse, en cirkelrund byggnad med ett torn i mitten där en övervakare sitter. Runt detta torn sitter fångar i celler. Övervakaren kan genom den här fängelseuppbyggnaden ständigt iaktta och bevaka de synliga individerna. *”Han syns, men han ser inte; han är ett objekt om vilken information inhämtas, men han är aldrig subjekt i en kommunikation.”*(Foucault 2003:201). Alla fångarna är skilda från varandra med fullt medvetande om övervakningen, som gör att övervakningsmakten fungerar självmant. Fångarna är alltså involverade i ett maktspel som de

själva är med och upprätthåller. Bentham menar att makten ska vara synlig och okontrollerbar. (Foucault 2003)

Michel Foucault använde samma metafor för att beskriva Panoptikon och han menade att begreppet användes som en kontrollmakt för att förhindra variation, valfrihet och skillnader. Begreppet antyder att det inte finns något privatliv. Individer ska vara medvetna om att de ständigt övervakas och genom detta innebär Panoptikon att individerna blir disciplinerade och agerar utifrån medvetenheten om övervakningen. (Bauman 1998)

Mark Poster drar detta perspektiv längre och pratar om nutida databaser och ett "Superpanoptikon" där han menar att de övervakade bidrar till själva övervakningen då de ses som standardiserade och oreflekterade producenter. Genom att databaserna sparar information om individerna sorteras dem antingen som pålitliga eller opålitliga konsumenter. Databaserna välkomnar människor vart som helst och får dem att känna sig trygga. Dock finns det dem som berövas denna känsla men de är underordnade den första känslan. Zygmunt Bauman ställer dessa två begrepp emot varandra och menar att Panoptikon är ett verktyg för att kontrollera människor och se till så att de inte flyr och istället blir disciplinerade medan databaserna är ett verktyg för rörlighet och frihet som ser till så att ingen obehörig träder in. (Bauman 1998)

Thomas Mathiesen förändrade ytterligare begreppet Panoptikon. Han menade istället att kontroll och makt kunde nås genom att många bevakade de få. Han gav det namnet Synoptikon. I och med att Internet är global och så pass stort kan de få inte bevaka alla längre utan hamnar i skuggan på Internet. Mathiesen talar om att Synoptikon istället gör de "*iakttaga till de iakttagande*" (Bauman 1998:52) och lockar människor till att betrakta. De iakttaga blir istället de få, kända för allmänheten. Internet är inte öppet för alla att medverka, utan endast öppet för att observera. Internets och de observerades makt förstärks av det globala avståndet. (Bauman 1998)

3.2 Den offentliga och den privata sfären:

Det offentliga och det privata är ett begreppspår som har förändrats över tid. Dagens definition av begreppspåret beskriver det offentliga som det öppna och synliga för allmänheten, handlingar som andra kan ta del av räknas även till det offentliga. Det privata beskrivs tvärt om, som det osynliga och dolda för allmänheten.

Bland kommunikationsmedierna kan även en utveckling av det offentliga och det privata urskiljas. Förr var det offentliga bundet till en fysisk och gemensam plats där individerna samlades och tog del av händelser. I och med medieutvecklingen har offentlighet fått en ny innebörd. Händelser är inte längre bundna till en gemensam plats, vilket gör att individer världen över kan ta del av likvärdig information, oberoende av tid och rum. Detta kallas den medierade offentligheten. Den offentlighet som boktryckarkonsten förde med sig har idag utvecklats ytterligare till TV och Internet. Boktryckarkonsten underlättade för individerna som inte längre behövde vara närvarande för att kunna ta del av information och händelser. TV:ns genomslag drog offentlighetsbegreppet ett steg längre. Genom den visuella tekniken kunde individerna ta del av information samtidigt som bilder och ljud kopplades till. TV:n och Internet har gjort det möjligt för individerna att ta del av händelser som ligger långt bortom det egna samhället. Världen har synliggjorts för individerna på ett nytt sätt. Offentlighetsdefinitionen har i och med den medierade utvecklingen blivit bredare och mer svårdefinierad än tidigare då gränserna suddats ut. (Thompson 2001)

3.3. Den symboliska interaktionen:

”Den symboliska interaktionismen ser människan som en symbolförmedlande varelse, som i växelverkan med andra skapar sitt medvetande.” (Angelöw 2000:19) Perspektivet utgår från interaktion och symboliska handlingar. Interaktion innebär en växelverkan i kommunikationen mellan två eller fler människor. Symboliska handlingar, så som tankar, rörelser och allt människan gör har en mening. Människan är ett flockdjur och har därför behov av social gemenskap med andra individer. Genom kommunikation kan samhörigheten uppnås och behovet blir tillfredsställt. Detta kan förklara individens vilja att tillhöra en grupp, som är en sammanslutning av människor som har gemensamma mål och behov. Grupper kännetecknas av interaktion mellan flera individer som är medvetna om gruppens medlemmar. Medlemmarna är beroende av varandra, samtidigt som de påverkar varandra genom överföring av attityder, normer och värden. (Angelöw 2000)

Goffmans teori om den bakre och den främre regionen är en del av den symboliska interaktionismen. Goffman delar upp samhället i olika regioner, vilka definieras som olika ställen med tydliga avgränsningar. De två främsta regionerna kallar han främre regionen och bakre regionen. När individer agerar och utför handlingar talar Goffman om framträdande. Vid ett framträdande befinner sig individen i den främre regionen och agerar inför en publik. Den agerande individen intar då en viss roll och följer normer som denna medför,

hövlighetsnormer; hur den agerande ska behandla sin publik vid tal och anständighetsnormer; hur den agerande uppför sig inför publiken. Dessa normer måste följas för att rollen ska bli trovärdig för publiken. Om publiken upptäcker att den agerandes framträdande inte stämmer överrens med verkligheten så blir den agerande inte en godtagbar innehavare av rollen och publiken tappar förtroendet. Det finns tre huvudsakliga roller, de som agerar, den individen agerar inför samt utomstående som inte medverkar i någon av dessa roller. Då individen befinner sig i den främre regionen bär den en mask eller så kallad personlig fasad. Denna fasad är något som individen bygger upp och upprätthåller med hjälp av givna normer och attityder. (Goffman 2004)

När individen befinner sig i respektive region krävs det även här att den tar hänsyn till de normer som är tillskrivna regionen. Den bakre regionen är den region som är dold för publiken. Det är i denna region individen kan lägga av sig sin mask och koppla av, samtidigt som den kan förbereda sig för kommande framträdanden i den främre regionen. Individen håller den destruktiva informationen, det som är hemligt för publiken, i bakre regionen. I den främre regionen agerar individen medvetet efter vilken information som ska visas synlig utåt. Detta för att styra publikens intryck och skapa förtroende för rollen som individen trätt in i. De två regionerna har tydliga inramningar som bör hållas åtskilda. Publiken är medveten om att de endast kan ta del av den främre regionen, då den bakre regionen döljer destruktiv information om framträdandet. De utomstående har varken tillgång till den bakre eller den främre regionen, då de inte är en del av framträdandet. (Goffman 2004)

4. Kvalitativ metod

4.1. Bakgrund om tidningen:

Tidningen är det viktigaste mediet med bred räckvidd och hög tillförlitlighet och anses som en agendasättare. I Europa är Sverige ett av tre länder som läser mest dagstidningar. En undersökning från år 2007 visar att 70 procent av svenska befolkningen läser morgontidningen dagligen. Tidningen utvecklades så småningom och lanserades på Internet. Den första nättidningen kom år 1995 och år 2004 fanns det 106 svenska tidningar på Internet. Nättidningar uppdateras ständigt och används även som marknadsplats för annonseringar och liknande. Nättidningar har en stor publik då det är statistiskt bevisat att de som läser morgontidningar även läser samma tidning på nätet. Tidningar på Internet gör det möjligt för människor att kommentera innehållet i större utsträckning än i vanlig papperstidning.

(Hadenius & Weibull 2003) Nättidningar tar upp samma ämnen som papperstidningar behandlar och eftersom vår undersökning tar utgångspunkt från Internet ansåg vi att det var relevant att även tidningarna skulle vara på nätet.

4.2. Avgränsning:

I den här undersökningen har vi valt att begränsa oss till nättidningar och debatten som förts där angående Facebook. Vi har titta på tidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet samt Aftonbladet. Dessa på grund av att det är nationella tidningar och Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet är agendasättare när det handlar om viktiga nyheter. Efter att ha läst igenom artiklarna i de utvalda tidningarna Dagens Nyheter och Svenska dagbladet kom vi fram till att innehållet i dessa är relativt lika, så därför har vi valt att ha med Aftonbladet för att få en annan vinkling på debatten då Aftonbladets innehåll är mer lättsamt. En av artiklarna hänvisade till en undersökning som utförts av Manpower, som var relevant för vår undersökning och därför valde vi att använda den i resultatet.

Tidningarna vi har valt har även en bred räckvidd över Sverige. Dagens nyheter och Svenska dagbladet anser vi är tillförlitliga källor då människan litar mer på morgontidningar än kvällstidningar. Aftonbladet anses som en mindre seriös tidning då de tar upp mer mjuka nyheter (Hadenius & Weibull 2003) och därför har vi varit extra källkritiska mot artiklarna vi valt ut där.

4.3. Artikelsökning:

När vi gjorde vårt tidningsurval valde vi att göra artikelsökningar på respektive tidning och använda oss av ordet Facebook tillsammans med ”arbetsgivare”, ”anställa”, ”arbetssökande”, ”arbete/jobb” (med hänsyn till att orden automatiskt ändrar sin grammatiska form vid sökning). Dessa ord ansåg vi var väsentliga för vår undersökning då de berör debatten och vi fick dessutom många sökträffar inom det området vi sökte efter. Eftersom Facebook endast funnits sedan år 2004 (Facebook 2010) har vi inte valt att tidsbegränsa artiklarna. Utifrån artikelträffarna har vi sedan gjort en bedömning av vilka artiklar genom att läsa igenom alla artiklar och välja ut de som har koppling till debatten. Efter att vi gjort vårt urval fick vi sammanlagt 12 artiklar som vi ansåg var relevanta för vår frågeställning varav sju från Aftonbladet, tre från Dagens nyheter och en från Svenska dagbladet även en från regeringen.

Att vi fick flest träffar på Aftonbladet tror vi beror på att Facebook är ett ämne som räknas till nöjesnyheter, vilket är något Aftonbladet fokuserar på och därför blev vi inte förvånade.

4.4. Användningen av artiklarna:

Vi har valt att använda artiklarna som underlag när vi besvarar frågeställningen. Genom att läsa igenom alla valda artiklar har vi letat efter genomgående teman med hjälp av hermeneutikens tolkningsredskap för att sedan besvara vår frågeställning.

Hermeneutiken, även kallat tolkningsläran är en kommunikationsprocess som tar fokus vid publiken och mottagarens synvinkel. Medietexter är uppbyggda av en mängd tecken som ger en bredd av betydelsemöjligheter för läsaren. Läsaren, som i det här fallet är vi, avkodar textens budskap med hjälp av våra tidigare erfarenheter, åsikter och kunskaper, den så kallade förståelsehorisonten. Vi har under arbetets gång varit medvetna om att detta kan ha påverkat slutresultatet. Dialog eller samtal är också centrala begrepp inom den hermeneutiska teorin. Med det menas att vi ställer frågor till texten och texten ställer frågor till oss, exempelvis: Hur diskuteras övervakning i medietexten? (Gripsrud 2008) Den hermeneutiska cirkeln beskriver tolkningsprocessen mellan del- och helhetsförståelse – ”*Man måste förstå delen för att förstå helheten, och man måste förstå helheten för att förstå delarna*” (Ekström och Larsson 2000:155-156)

De valda teman har varit utgångspunkt när vi sedan plockat ut representativa citat från de valda artiklarna och placerat under passande tema. Citaten har vi knutit an våra valda teorier och på så sätt kunnat hitta kopplingar mellan dessa och artiklarna. Vi har även haft Facebooks policy och svenska regeringens lagförslag i åtanke. Detta har lett till att vi kommit fram till slutsatser som senare kunnat ge oss svar på vår frågeställning.

4.5. Tematisering:

Östbye et al. påpekar att man måste analysera texten för att få fram teman. (Östbye et al. 2004) Vi har därför delvis valt att använda oss av hermeneutikens tolkningsredskap för att få fram teman i artiklarna. Ett av tolkningsredskapen är den hermeneutiska cirkeln som ”*utgår från att man endast kan förstå textens delar om man har begrepp om helheten, men att förståelsen av helheten i sin tur bygger på en förståelse av delarna*” (Ekström och Larsson 2000:155-156) När vi har läst igenom artiklarna och fått förståelsen av helheten har vi sedan gått vi in på djupet och studerar delarna och på så sätt hittat genomgående teman i artiklarna. De teman som varit utgångspunkt för analysen är: Facebooks förbättringar och brister, den oundvikliga

övervakningen av det privata, arbetsgivarens utnyttjande av Facebook och medlemmars skilda åsikter – medvetna eller omedvetna.

5. Resultat:

I den här delen kommer vi att redogöra för vårt resultat genom att referera till de utvalda artiklarna genom passande citat. Därefter kommer vi att genomföra en analys där vi kopplar våra teorier, Facebooks policy och rådande lagstiftningar med citaten för att besvara vår problemformulering. Vi har sammanlagt använt oss av 12 artiklar som underlag för våra diskussioner. Verkligheten är beskriven utifrån tidningarnas syn och representerar endast den medierade verkligheten. Vi är medvetna om att vi kan ha undgått en del åsikter och ställningstagande med det urval av artiklar som vi gjort. Detta kan ha betydelse för resultatet, dock har vi haft detta i åtanke när vi analyserar artiklarna.

5.1. Teman

5.1.1. Facebooks förbättringar och brister:

Facebook använder sig av policyregler för att skydda medlemmens integritet. Under de år Facebook funnits har de gjort ett antal ändringar på sidan, både när det gäller synlighet och informationsdelning med tredje part. Dock kritiserar många av artiklarna Facebooks policy för att vara svårförståelig och menar att privat information inte alltid är privat. I nedanstående citat redogörs artiklarnas ståndpunkter:

”Men man kan stänga sina konton på sociala nätverkssajter som Facebook så att bara de närmsta vännerna får tillgång till dem.” (Dagens nyheter 2009-10-01)

Artikeln menar att säkerhetsinställningar kan göras för att begränsa allmänhetens insyn på en Facebookmedlems sida, men att det trots allt är möjligt för tredje part att ta del av privat information genom möjligheten att kringgå sekretessinställningarna.

”– Människor vill dela med sig och ha kontakt med sina vänner och människor omkring sig. När man har kontroll över vad man delar med andra vill man dela med sig av mer. Och när man gör det blir världen öppnare och sammankopplad.[...] Det finns saker som är bra att dela med sig av och andra som inte är så bra att dela med sig av, säger Zuckerberg nu.” (Aftonbladet 2010-05-26)

Detta är Mark Zuckerbergs inställning till att dela med sig av privat information till andra. Sajten strävar efter att få ett så öppet samhälle som möjligt genom att göra individers information lättillgänglig samtidigt som medlemmarna har kontroll över sin publicerade information. Zuckerberg menar trots den öppna inställningen att all information inte är bra att dela med andra.

” Om du var insatt i Facebooks regler för två år sen, eller till och med sex månader sen, så är du inte insatt i dagens förvirrade regler” (Aftonbladet 2010-05-25)

Facebook ändrar ständigt sina regler efter kritik som sidan mottar och många medlemmar blir förvirrade över vilka regler som gäller, speciellt eftersom Facebook inte informerar om ändringarna. Som följd har en officiell dag skapats till att få så många medlemmar som möjligt att gå ur Facebook.

”Nu anmäler norska Konsumverket företaget till Datainspektionen. – Facebook ska inte kunna avtala sig bort från grundläggande rättigheter” (Aftonbladet 2010-05-26)

Det norska konsumentverket har hittat brister i Facebooks säkerhet rörande privat information som offentliggjorts för allmänheten, utan medlemmars medvetande. Detta bryter mot de norska lagstiftningarna om hantering av privata uppgifter. Även andra länder har uppmärksammat problematiken och har kritiserat Facebooks skyddande av den personliga integriteten.

5.1.2. Analys:

Facebooks policy och artiklarnas syn på Facebooks policy visar på motstridigheter angående policyns budskap och innehåll. Facebooks faktiska policy stämmer inte överens med den bild som media ger av sidan, då Facebooks policy framhåller säkerhet som en hög prioritet medan artiklarna menar att det finns brister i denna säkerhet. Därmed uppstår dubbla budskap vilket försvårar tolkningen av innehållet och skapar förvirring för medlemmen. Medlemmens förtroende för Facebook brister och enligt Goffman (2004) blir Facebook på det sättet inte en godtagbar innehavare av rollen de har tagit på sig som pålitliga integritetsskyddare, som Facebook i policyn framhåller är en hög prioritet. Det dubbla budskapet kan leda till oro bland medlemmarna, vilket speglas i artiklarna. Den kritik Facebook har fått genom debatten har även gjort det svårt för dem att upprätthålla sin roll som världsledande socialt nätverk när artiklarna menar att förtroendet dalar på grund av att medlemmarna känner sig övervakade.

Artiklarnas kommentarer angående policyn genomsyras av föreställningar om övervakningssamhället. Ett pågående maktspel försiggår mellan Facebook och dess användare. Desto fler medlemmar som publicerar bilder och annan information, som de genom medlemskapet förlorar rättigheterna på, desto större makt innehar Facebook eftersom de får kontroll över mer information. Detta maktspel fungerar självant och som Panoptikon framhåller bidrar medlemmarna på det här sättet till bibehållandet av Facebooks kontroll och makt. (Bauman 1998)

Facebooks grundare Mark Zuckerberg menar i artiklarna att människor i dagens samhälle är vana vid att dela information med andra och att övervakning är en naturlig del av samhällsutvecklingen. Detta är en effekt av den så kallade medierade offentligheten som enligt Thompson (2001) innebär att gränsen mellan det privata och det offentliga har suddats ut. Eftersom Zuckerberg i artiklarna förespråkar ett öppet samhälle genomsyrar den inställningen Facebook och individerna accepterar upplägget genom att bli medlemmar. Artiklar påpekar att Facebooks grundprincip och rollen de trätt in i handlar om att dela information med andra världen över, för att bidra till ett så öppet samhälle som möjligt. Dock motsäger Zuckerberg sig själv i debatten, efter att ha fått kritik och menar att inte all information är bra att publicera. I och med att det finns en del sekretessinställningar går det att begränsa offentligheten och öppenheten, men artiklarna menar att många av dessa har ändrats och tillkommit efter kritik. Kritiken och ändringarna gör att Facebooks roll inte kan upprätthållas som Goffman (2004) menar leder till att medlemmarna åter igen mister förtroendet för sajten. Artiklarna menar att detta i sin tur skapar förvirring när medlemmarna inte vet vad som gäller då Facebook inte meddelar sina medlemmar om eventuella ändringar.

Facebooks mål att skapa ett mer öppet samhälle bryter enligt artiklarna även mot länders lagstiftningar om skyddandet av den personliga integriteten. Även Sverige har infört en ny lagstiftning (se tidigare forskning) för att skydda den personliga integriteten från kontroll och övervakning. En av punkterna är: *"Förbud mot integritetskränkande åtgärder i övrigt"* (Regeringen 2009). Denna punkt infattar förbud mot kontroll och övervakning av en arbetstagarare. Det ska vara oväsentligt att fråga ingående frågor om privatlivet samt att kameraövervaka en individ. Det innebär att den här lagen kommer att ha betydelse för Facebooks svenska användare då arbetsgivare kommer att ha begränsade möjligheter att övervaka arbetstagarare på sajten.

Debattens redovisning av att arbetsgivare, tredje part och kommersiella aktörer, som Goffman (2004) kallar de utomstående, hämtar information om en medlem gör att de kommer åt den

hemliga och privata informationen som de inte får ha tillgång till eftersom de är utanför själva framträdandet. Via den personliga informationen som enligt debatten sparas i Facebooks databaser kan även de kommersiella aktörerna som erbjuder sina tjänster på Facebook utforma annonser efter de uppgifter dem samlat in om medlemmarna och därför alltid nå pålitliga konsumenter, vilket Superpanoptikon framhåller är ett av teorins mål med övervakningen. Detta är något även artiklarna påpekar sker. (Bauman 1998)

När individer läser om Facebooks övervakning i artiklar blir de medvetna om den och likt Panoptikons teori blir de då disciplinerade. En av artiklarna skrev till exempel om individer som startat en dag som ska bli den officiella dagen där medlemmar säger upp sitt medlemskap på Facebook vilket visar på den tydliga disciplineringen och försiktigheten som inträffar. Medlemmar som, enligt artiklarna, tänker på vad de publicerar på Facebook tyder även på en medvetenhet om att de är övervakade och visar på den disciplin som medlemmarna innehar när kunskapen om debatten når dem. (Bauman 1998)

5.1.3. Den oundvikliga övervakningen av det privata:

I samband med sociala medier så som Facebook har gränsen mellan det privata och det offentliga suddats ut. Det finns inte längre något som kallas privat information på Internet. Det som innan var privat information och som inte var av stor vikt för arbetslivet har idag enligt debatten fått större betydelse då arbetsgivare söker upp arbetstagare på Facebook. Detta har diskuterats i debatten som menar att den privata sfären kan vara avgörande vid anställning. Det här sambandet har vi uppmärksammat i artiklarna:

”Men till skillnad från de flesta andra online-communityn gömmer folk sig inte bakom ett smeknamn utan framträder med sitt riktiga namn. [...] information om Facebooks användare ska bli sökbar på sökmotorer som Google, Yahoo och MSN.” (Aftonbladet 2007-10-15)

Facebooks publicering av en medlems riktiga namn gör det enklare för andra att hitta medlemmen. Men det är inte endast medlemmar på sidan som kan hitta varandra genom sökning på det fulla namnet utan namnet är även sökbar och kopplat till medlemmens profilsida på Facebook som går att hitta på olika sökmotorer.

”En säkerhetsmiss i Facebook gjorde det möjligt för alla att läsa dina statusuppdateringar – även de som inte var medlemmar kunde se dina hemligheter.” (Aftonbladet 2010-05-25)

Facebook har enligt artiklarna gjort ett antal fel angående den privata informationen vilket har lett till att informationen läckt ut offentligt och varit tillgängligt för utomstående och inte bara för sajtens medlemmar.

”Tänk på vad du lägger ut för information om dig själv på nätet! Det är inte bara vännerna som kollar de sociala nätverken - arbetsgivarna gör det också och i värsta fall kan det kosta dig drömjobbet”. (Dagens nyheter 2009-01-29)

Samtliga artiklar har redogjort för övervakningen som sker på Facebook och att tredje part inklusive arbetsgivare kan kringgå sekretessinställningarna. Artiklarna varnar för vad en medlem publicerar på sajten och menar att ingen information är privat när den väl hamnar på Facebook.

5.1.4. Analys:

”Han syns, men han ser inte; han är ett objekt om vilken information inhämtas, men han är aldrig subjekt i en kommunikation.” (Foucault 2003:201). Citatet är hämtat ur teorin om Panoptikon. Som en artikel redogör är alla medlemmar på Facebook registrerade med hela sitt namn, vilket är en faktor för att Facebooks huvudsakliga syfte ska uppnås – att människor enkelt ska kunna hitta varandra och kommunicerar med släkt och vänner över hela världen (Facebook 2010). Risken med att ha sitt riktiga namn publicerat och sökbart i den medierade offentligheten är att den privata informationen blir lättillgänglig och synlig för obehöriga individer och att övervakning, som Panoptikon framhåller, inträffar på Facebook. (Thompson 2001, Bauman 1998) Som en av artiklarna redogör för syns medlemmen på sidan i och med sökfunktionen på det fullständiga namnet, genom andra medlemmar som på något sätt har anknytning till personen i fråga samt på olika sökmotorer. De medlemmar som inte är eftertänksamma och ställer in synlighetsinställningarna som finns är, enligt artiklarna, inte medvetna om att de kan vara övervakade på sajten och utanför. Detta möjliggör informationsinhämtning av utomstående, som i det här fallet representerar arbetsgivaren. Denna information har som debatten visar betydelse för de arbetssökande som är medlemmar på Facebook. Arbetsgivarna använder den privata informationen de finner som grund vid anställning och som en av artiklarna påpekar hamnar meriterna i skuggan och det personliga blir centralt. Medlemmen, i det här fallet arbetstagaren i artiklarna, har ingen kontroll och med utgångspunkt från Panoptikon blir de maktlösa över sin egen presentation och kan inte påverka bilden som arbetsgivaren kanske redan fått genom den privata informationen från Facebook (Bauman

1998). Arbetstagaren kan på så sätt inte kommunicera fram och visa den personliga fasad som individen vill upprätthålla utåt, vilket Goffman (2004) förklarar genom sin teori om den bakre och främre regionen.

När arbetsgivare övervakar arbetstagarens privatliv på Facebook, den bakre regionen, överskrider de regionernas tydliga inramningar om att hålla isär det offentliga och det privata. Individer uppträder olika i de två regionerna enligt Goffman (2004) så när arbetsgivaren överträder gränsen mellan den bakre och den främre regionen får arbetsgivaren reda på information som arbetstagaren håller hemlig. Detta kan få konsekvenser som leder till att den personliga fasaden brister och att destruktiv information offentliggörs, vilket enligt artiklarna i sin tur kan få betydelse vid anställning. På Facebook är det dock svårt att hålla isär de två regionerna då artiklarna framhåller att Facebook trots allt är en sajt vars huvudsakliga syfte är att dela privat information med andra. Debatten visar på hur övervakningssamhället går in i den bakre regionen, vilket leder till att den bakre regionen inte längre kan vara privat utan blir lika offentlig som den främre regionen. Debattens redogörelse för övervakningen som sker i samhället kan komma att påverka individens uppfattning om omgivningen och leda till att den ständigt känner sig aktiv i den främre regionen, både på Facebook och i samhället. Detta får enligt Goffman (2004) konsekvenser i form av att individen aldrig kan slappna av, lägga av sig masken och vara sig själv.

Svårigheten att hålla isär regionerna kan vara en följd av den medierade offentligheten som innebär att den privata sfären, bakre regionen, och den offentliga sfären, främre regionen, i dagens samhälle har smält samman. Debatten redogjorde för en säkerhetsmiss av Facebook som ledde till att statusuppdateringar och annan privat information synliggjordes för allmänheten. Detta är ett exempel på hur den privata sfären gör entré i den offentliga sfären och offentliggör individens privatliv. (Thompson 2001)

5.1.5. Arbetsgivares utnyttjande av Facebook:

Arbetsgivare drar nytta av Facebooks globala omfång och dess offentliga och lättillgängliga uppgifter om medlemmarna. Genom Facebook kan arbetsgivaren få en bild av arbetstagarens privatliv och därmed avgöra om personen är lämpad för arbetet eller inte. Allt för många privata bilder och information kan därför leda till att det privata blir det centrala. Vi har uppmärksammat i artiklarna att det börjar bli mer vanligt att arbetsgivare använder Facebook som hjälpmedel vid anställning:

”Det visar sig att 17 procent av cheferna i undersökningen (Manpower och Work life) kollar upp den arbetssökande på nätet. [...] En av fyra chefer som gjort en nätkoll säger att det lett till att sökande sållats bort. Det kan vara ett uppsluppet fotografi eller en yvig formulering som gör att arbetsgivaren drar slutsatsen att den sökande är olämplig.” (Dagens nyheter 2009-01-29)

Debatten visar att det blir vanligare att kolla upp arbetstagare på Facebook och att privatlivet har betydelse vid anställning. Arbetsgivare ger inte arbetstagare en rättvis chans att framställa sig själv, utan använder den inhämtade privata informationen vid bedömningen.

”Det är viktigt att göra skillnad på vad som ska vara privat och vad som ska vara öppet för allmänheten. Jag råder folk att vara väldigt försiktiga med vad de lägger ut på Facebook [...]”. (Aftonbladet 2008-10-10)

Facebook är ett socialt nätverk som innebär att individer kan dela privat information med sina vänner och familj. Debatten menar att när arbetslivet smyger sig in på de sociala nätverken uppstår en del problem och det blir svårt att hålla isär privatliv och arbetsliv. Frågan angående vad en medlem publicerar på Facebook blir central och viktig.

”När 80-talisterna kommer ut på arbetsmarknaden tror han (David Lerdell, forskare på Handelshögskolan) att inställningen kommer att ändras. De har en annan syn på nätet, och vet att de flesta har synder där. –Men där är vi inte i dag. Rekryterare tar ofta fasta på vad de läst på nätet. Därför gäller det att du är förberedd”. (Dagens nyheter 2009-10-01)

I debatten diskuteras huruvida åldern har någon betydelse för granskningen av arbetstagare och artiklarna har kommit fram till att det förmodligen kommer att bli vanligare att arbetsgivare granskar arbetstagare men att de yngre generationerna kommer att ha mer förståelse för den privata informationen de hittar om en arbetstagare.

5.1.6. Analys:

Facebook har öppnat gränsen mellan den privata och den offentliga sfären, vilket har gjort det möjligt för arbetsgivare att övervaka arbetstagare. Arbetsgivaren kan ses som övervakaren i Benthams fängelseteori som sitter i tornet och arbetstagarna de som sitter övervakade i celler. Arbetsgivaren har enligt Panoptikon kontroll och makt över arbetstagarna genom den ständiga övervakningen som leder till att medlemmarnas privatliv minskas. Enligt artiklarna har det blivit vanligare för en arbetsgivare att kolla upp arbetstagare, vilket betyder att privatlivet får allt större betydelse i dagens samhälle. Dock visar artiklarna att ålder spelar in och att yngre

chefer använder övervakningsmöjligheten i större utsträckning än äldre chefer, vilket skulle kunna förklaras av att den yngre generationen är mer vana vid Facebookfenomenet. Samtidigt har de mer förståelse för innehållet då många själv har ett medlemskap på sidan. Om detta linjära samband fortsätter utvecklas kommer det om några år vara ännu vanligare att chefer kollar upp sina arbetstagare och övervakningssamhället, Panoptikon, blir därmed oundvikligt. (Foucault 2003)

Mathiesens syn på övervakningssamhället talar om ett Synoptikon som lockar till att betrakta och övervaka. Facebooks kultur går likaså ut på att medlemmar har koll på och övervakar sina vänners privatliv. Synoptikon framhåller att alla kan observera men att alla inte kan medverka i databaserna eftersom dessa är en källa för informationssamling och inte kan ändras av individen själv. Därför är det viktigt, vilket många artiklar framför, att tänka på vad som publiceras då det finns risk att andra tar del av och observerar denna privata information. När väl informationen har lagts upp på Facebook är det svårt och nästintill omöjligt att påverka och få informationen raderad från sajtens databaser och undvika tredje parts tillgång till informationen. Detta har artiklarna visat kan få konsekvenser inför en framtida anställning då den privata informationen får mer betydelse. (Bauman 1998)

Mathiesen menar dock att Internets globalisering gör det svårare för de få (arbetsgivaren) att bevaka de många (arbetstagarna). Debatten menar istället att det i och med den medierade offentligheten blivit lättare för de få att bevaka de många. Till exempel menar artiklarna har arbetsgivares möjlighet att söka upp arbetstagare på exempelvis sökmotorn Google ökat och blivit lättare. Konsekvensen av detta blir att det har blivit svårare för den enskilde medlemmen att komma till tals på den globala marknaden (samhället) och ta kontroll över arbetsgivarens övervakning. (Bauman 1998)

5.1.7. Medlemmarnas skilda åsikter – medvetna eller omedvetna:

Bland Facebooks medlemmar och utomstående finns olika åsikter om debatten, både positiva och negativa. En del är försiktiga med vad de lägger ut medan andra inte tänker på konsekvenserna. Vissa individer ser Facebook som en fördel vid jobbansökningar medan andra inte ens är medvetna om att arbetsgivare har möjlighet att söka upp arbetstagaren. Detta har vi sett återkommande i artiklarna:

”En majoritet av dem som är medlemmar i ett socialt nätverk tycker inte att det är något problem med att blanda privata vänner med kolleger och chefer.” (Dagens nyheter 2009-01-29)

Att urskilja från artiklarna har många medlemmar på Facebook en avslappnad attityd till vilka som får ta del av den privata informationen och har inga invändningar på att blanda privatlivet med arbetslivet.

”Jag har flera polare som varit på fyllan då de lagt ut bilder och filmer på andra. Det har fått ganska jobbiga konsekvenser.” (Aftonbladet 2008-02-28)

Facebook gör det inte enbart möjligt att lägga upp egna bilder utan även att ”tagga” (skriva riktiga namnet på en individ så det syns för alla vännerna) någon. Detta innebär att en medlem inte kan ha full kontroll över vilka bilder som läggs upp av någon annan eller vilka som ser bilderna.

”Möjligen har uppmärksamheten fått ungdomar att bli mer försiktiga med vad de lägger ut på nätet.” (Svenska dagbladet 2009-04-20)

Debattens uppmärksamhet har lett till att många tänker en extra gång innan de publicerar viss privat information på Facebook, som artiklarna redogör för.

”–Unga är riskmedvetna, men de tar ofta risker ändå. Många hör av sig och har lagt ut en bild eller en video och sedan ångrat sig. De är oroliga för vad det ska innebära för dem, säger han.” (Thomas Jonslund, Bris) (Svenska dagbladet 2009-04-20)

En del unga är medvetna om att vara medlem på Facebook kan innebära en risk och att privat information kan hamna i fel händer. Men trots detta publiceras privat information på sajten som då kan leda till att medlemmarna ångrar sig. Men då kan det vara för sent menar artiklarna och framhåller hur svårt och nästintill omöjligt det är att radera viss information.

”Det är lättare att sticka ut när man söker jobb så här.” (Aftonbladet 2010-04-14)

Arbetstagarna är inte bara passiva på Facebook och låter arbetstagare övervaka dem utan Facebook har även blivit ett verktyg för en medlem själv att söka jobb på och leta upp arbetsgivare.

5.1.8. Analys:

Majoriteten av artiklarna visar en positiv inställning bland Facebooks medlemmar till att blanda arbetsliv med privatliv. Samtidigt finns det dem som är mer försiktiga med vad de publicerar på Facebook då de enligt artiklarna är medvetna om att övervakning kan ske. Medvetenheten menar artiklarna beror på den uppmärksammade debatten i media om arbetsgivares granskning av arbetstagare. Den uppmärksammade övervakningsprincipen som debatten framhåller kan resultera i att individerna i samhället ständigt känner sig övervakade och iakttagna, likt Panoptikon. Denna kontroll över individerna leder enligt denna teori till disciplinering och rädsla av att vara privat, både på Facebook och i samhället. (Foucault 2003)

De som är positivt inställda till debatten känner sig istället, enligt Posters Superpanoptikon trygga med att lägga upp privat information eftersom de inte bryr sig om riskerna som Facebooks medlemskap kan medföra, vilket även artiklarna redovisar. Enligt Poster är det databaserna som får människor att känna sig trygga genom att se till så att obehöriga inte får tillgång till den sparade informationen. Debatten visar dock det motsatta och kritiserar Facebooks databaser för att läcka ut information och vara genomträngliga. (Bauman 1998)

En annan sida av debatten visar att en del medlemmar är medvetna om riskerna av publiceringen av privat information men att de tar risker ändå. Som teorin om den symbolisk interaktionismen påpekar är individer beroende av social gemenskap, vilket är det Facebook grundar sig i. Behovet av samhörighet är så pass starkt att medlemmar väljer att ta risker på Facebook ändå. Att dela information med andra individer är en nödvändighet för människans medvetenhet och bekräftelse. Därför riskerar medlemmen att synliggöra privat information för att få denna uppmärksamhet och känna social tillhörighet. Denna oförsiktighet kan dock leda till att medlemmar i vissa fall ångrar publiceringen av privat information, vilket många artiklar påpekar. Facebooks applikationer gör det också möjligt för medlemmen att på flera sätt känna grupp tillhörighet, både genom att ha vänner på sajten och genom offentliga intressegrupper. Detta är lockande för en individ som enligt den symboliska interaktionismen behöver känna gemenskap i grupp. (Angelöw 2000)

Det finns även medlemmar som ser en fördel med att dela privat information offentligt och låta den privata och den offentliga sfären konvergera, som Thompson (2001) kallar den medierade offentligheten. En av artiklarna framhåller möjligheten att söka jobb via sociala medier som Facebook vilket är ett exempel på denna konvergering. Artikeln beskriver

individer som använder den personliga framställningen som fördel vid arbetssökning på Facebook och drar nytta av sin personlighet som speglas på sidan. Arbetstagaren blir på det här sättet den aktiva som söker upp en arbetsgivare för eventuell anställning och är på så sätt inte längre den passiva och övervakade.

6. Slutdiskussion:

Genom övervakning på sociala medier så som Facebook överskrids gränsen mellan det privata och det offentliga, vilket har öppnat upp vägar för nya möjligheter att övervaka och kontrollera andra individer. Detta har lett till debatten om Facebook och arbetsgivarens granskning av arbetstagare.

I den här undersökningen frågade vi oss därför:

- Hur har debatten angående Facebook och arbetsgivarens granskning av arbetstagare förts i nättidningar? Vilka konsekvenser kan debatten få för individens uppfattning om samhället?

Artiklarna behandlar debatten angående övervakningen som utförs på Facebook. De konstaterar att arbetstagares privatliv idag kan få betydelse för en framtida anställning om arbetsgivare söker upp dem på sociala nätverk som Facebook. Efter att en arbetstagares privata information publicerats på sajten är den inte längre privat utan hamnar i offentlighetens ljus. Den privata sfären kan bli avgörande om arbetsgivaren väljer att använda den privata informationen om arbetstagaren som underlag vid anställning och risken finns att individens meriter hamnar i skuggan. Arbetsgivare går in i och med denna övervakning in i den privata sfären och överskrider därmed gränsen mellan det privata och det offentliga. Dock är det svårt att hålla isär gränsen, eftersom Facebooks syfte är att dela privat information med allmänheten. Facebooks uppbyggnad underlättar för arbetsgivare att genomföra övervakningen då bristerna som artiklarna redogjort för visar på den genomtränglighet som är möjlig i Facebooks databaser.

Debatten redogör för att övervakningen på Facebook sker i större utsträckning bland yngre chefer än äldre. Vi tror detta kan ha ett samband med vår generations, 80- och 90- talisterna medievänor som har stor betydelse i vardagen. Den ständiga utvecklingen av medierna kan i

framtiden leda till att medierna brukas på fler platser i samhället och därför är det sannolikt att de även letar sig in på fler arbetsplatser och får metoden för övervakning ännu mer aktuell.

Däremot kan övervakningsmöjligheterna stoppas om Sveriges regerings lagförslag, gällande förbudet mot arbetsgivares kontroll av arbetstagare utifrån deras privatliv träder i kraft. Lagen skulle åter tydliggöra gränsen mellan det privata och det offentliga som i vårt medierade samhälle är gränslöst. Vi tror dock att arbetsgivare ändå skulle hitta andra möjligheter att övervaka och gå runt lagen eftersom det personliga ibland kan spela större roll än meriterna i dagens arbetsliv. Denna slutsats drar vi utifrån att samhället idag är mer socialt utvecklat i och med globaliseringens möjligheter för kommunikation då individen, enligt Thompson (2001) inte längre är beroende av tid och rum. Kommunikation har blivit allt viktigare i samhället och så även på arbetsplatserna, därav blir individers personliga kompetens betydelsefullt i många lägen.

Vi anser att det trots samhällsutvecklingen är viktigt att hålla isär privatliv och arbetsliv. En individ är inte samma person privat som den är i det offentliga arbetslivet och därför anser vi att det är oväsentligt att titta på en individs privatliv vid en eventuell anställning. Vi tycker, precis som Goffman (2004), att det är viktigt att upprätthålla gränsen mellan det privata och det offentliga för att individen ska kunna lägga av sig sin mask, slappna av och vara sig själv. Om individen inte får möjlighet till detta kan det bidra till ännu ett stressmoment då den ständigt måste tänka på sitt agerande, till och med i privatlivet.

De individer som är medvetna om den aktuella debatten och om den övervakning som sker blir likt Panoptikon disciplinerade och begränsade i sitt användande av de sociala nätverken. Facebook är till exempel en sajt vars syfte är att hålla kontakt och kommunicera med vänner och bekanta, men som idag enligt artiklarna blivit ett medel för övervakning från obehöriga. Detta leder till att individen ständigt känner sig bevakad och måste ta hänsyn till riskerna som kan uppstå vid publicering av privat information. Alltså, individen kan inte använda Facebook efter dess huvudsakliga syfte.

Bland Facebooks medlemmar och utomstående finns det olika åsikter om övervakningen. Vissa är försiktiga med vad de lägger ut och har risker i åtanke, medan andra inte tänker på konsekvenserna. Detta kan vi koppla till behovet av social gemenskap som den symboliska interaktionismen förespråkar som ett av de grundläggande behoven hos individer. Behovet är något individer strävar efter att tillfredsställa, vilket kan uppnås genom bekräftelse och

samhörighet med andra. Vi tror detta är en av anledningarna till att individer, trots den uppmärksammade debatten, fortfarande är medlemmar på Facebook och synliggör privat information. Riskmedvetenheten och skyddandet av den privata informationen kommer i andra hand då behovet av tillhörighet är starkare. Det här visar på att medierna till viss del har betydelse för individers verklighetsuppfattning, men att de sociala faktorerna har mer inflytande över individens aktiva val.

En del individer har dragit nytta av den uppmärksammade debatten och ser övervakningen som en fördel vid jobsökning på Facebook då den arbetssökande vill offentliggöra sitt privatliv. Detta med hänsyn till det vi tidigare konstaterat att det privata framträdandet i många fall har större betydelse än meriterna. Denna vinkling visar en ny sida av debatten där arbetstagaren då blir den som aktivt bevakar utbudet av jobb och arbetsgivaren den som passivt blir bevakad. Vi tror att detta kan bli ämnet för en ny debatt som istället belyser arbetstagarens granskning av arbetsgivare på sociala nätverk. Är detta ännu en ett steg mot övervakningssamhället som kommer leda till att alla övervakar alla? Och vad kan det få för betydelse för samhället när det personliga framträdandet får större betydelse än individens meriter? Kommer framtidens arbetsplatser bestå av individer med karisma istället för kunskap?

Litteraturförteckning:

- Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom (2000) *Introduktion till socialpsykologi*. (2:a upplagan). Lund: studentlitteratur
- Bauman, Zygmunt (2000). *Globalisering*. Lund: studentlitteratur
- Becker, Howard S. (1998). *Tricks of the Trade: How to Think about Your Research While You're Doing It*. Chicago: University of Chicago Press.
- DiMicco Joan Morris & Millen, David R (2007) *Identity Management: Multiple Presentations of Self in Facebook*. Cambridge: ACM
- Ekström, Mats & Larsson, Lars-Åke (Red.) (2001). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Foucault, Michel (2003). *Övervakning och straff*. (4:e upplagan). Halmstad: Bulls Graphics.
- Goffman, Erving (2004). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. (4:e upplagan). Stockholm, Norstedts förlag.
- Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur, mediesamhälle*. (2:a upplagan). Göteborg: Daidalos.
- Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2008). *Massmedier. Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. (8:e upplagan). Falun: Bonniers Förlag.
- Lampinen, A; Tamminen, S; och Oulasvirta, A. (2009) *All My People Right Here, Right Now: Management of Group Co-presence on a Social Networking Site*. Florida: ACM.
- Olsson R, A. (2000). *Privatliv och internet- som olja och vatten*. Stockholm: Teldok: kfb

- Strater, K; och Richter, Lipford LH. (2008). *Strategies and Struggles with Privacy in an Online Social Networking Community*. Liverpool: British computer society.
- Ström, Per (2010). *Sociala medier : gratis marknadsföring och opinionsbildning*. Malmö: Liber
- Thompson, John B. (2001). *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Daidalos
- Young, AL.och Quan, HA, (2009). *Information Revelation and Internet Privacy Concerns on Social Network Sites: A Case study of Facebook*. University Park, USA: ACM
- Östbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut & Larsen, Leif Ove (2003). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber.

.Internetkällor:

- Facebook (2010) Press room: statistics (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig: <<http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>> (2010-04-20)
- Facebook (2010) Press room: factsheet (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig: <<http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>> (2010-04-20)
- Facebook (2010) Statement of Rights and Responsibilities (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig: <<http://www.facebook.com/terms.php?ref=pf> > (2010-04-21)
- Facebook (2010) Information (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig: <<http://www.facebook.com/facebook#!/facebook?v=info>> (2010-04-21)
- Facebook (2010) Privacy Policy (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig: <<http://www.facebook.com/policy.php>> (2010-04-21)

- Nick O'Neill (2009) 10 privacy settings every Facebook user should know. (Elektronisk) *Facebook*. Tillgänglig <<http://www.allfacebook.com/2009/02/facebook-privacy/>> (2010-04-23)

Artiklar:

- Fredrik Hansson (2008) Så blir ni nätsmarta, alla kids!(Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig: <<http://www.aftonbladet.se/wendela/barn/article1942775.ab>> (2010-04-20)
- Pernilla Ericson (2008) Facebook – farligt för karriären (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig: <<http://www.aftonbladet.se/wendela/jobbet/article3505604.ab>> (2010-04-20)
- Arna Sunje (2007) Så skyddar du din profil på Facebook. (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig: <<http://www.aftonbladet.se/pryl/article982209.ab>> (2010-04-20)
- Olof Jönsson (2010) Joakim fick jobb genom Facebook. (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article6952471.ab>> (2010-04-20)
- William Svärd (2010) Efter kritiken: Facebook inför nya säkerhetsinställningar. (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article7193801.ab>> (2010-05-26)
- Mikael Stengård (2010) Facebook anmäls till norska Datainspektionen. (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig < <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article7189260.ab>> (2010-05-26)
- Mikael Stengård (2010) Massiv kritik mot Facebook efter ny miss. (Elektronisk) *Aftonbladet*. Tillgänglig <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article7186034.ab>> (2010-05-25)
- Maria André (2009) Bevara ditt goda nätryckte. (Elektronisk) *Dagens nyheter*. Tillgänglig <<http://www.dn.se/ekonomi/jobb/bevara-ditt-goda-natrykte-1.966295>> (2010-04-20)
- Cecilia Jacobsson (2009) Arbetsgivare kollar jobbsökande på nätet. (Elektronisk) *Dagens nyheter*. Tillgänglig <<http://www.dn.se/ekonomi/arbetsgivare-kollar-jobbsokande-pa-natet-1.485571>> (2010-04-20)

- TT. (2010) Facebook förbi Google. (Elektronisk) *Dagens Nyheter*, 17 mars.
Tillgänglig: <<http://www.dn.se/ekonomi/facebook-forbi-google-1.1062708>>. (2010-04-19).
- Matilda Uusijärvi (2009) Nio av tio unga försiktiga med privata inlägg. (Elektronisk) *Svenska dagbladet*. Tillgänglig <http://www.svd.se/nyheter/inrikes/nio-av-tio-unga-forsiktiga-med-privata-inlagg_2769371.svd> (2010-04-20)
- Regeringen (2009) Integritetsskydd i arbetslivet. (Elektronisk) *Regeringen*. Tillgänglig <<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/125735>> (2010-04-22)
- Medierådet (2009) Sekretessguide för sociala nätverkssajter. (Elektronisk) *Medierådet*. Tillgänglig <<http://www.medieradet.se/Kunskapsbanken/Medier/Internet2/Sekretessguide-for-sociala-natverkssajter/>> (2010-04-22)
- Medierådet (2010) Elever kränker varann på nätet. (Elektronisk) *Medierådet*. Tillgänglig <<http://www.medieradet.se/Mediedebatten/Aktuellt-i-media/Elever-kranker-varann-pa-natet-/>> (2010-04-22)